

A ház feltámadása

(Részlet a *Töredékek* című könyvből)

Villard d’Honnecourt középkori építőmester életét megismervén szerettem tudomást egyik építményének – Cambrai katedrálisának – a sorsáról, és azokról a körülményekről, melyek megörökítették személyét a történelemben. Villard katedrálisát a 18. század elején lerombolták. Még a 17. században, XIV. Lajos idején, a stratégiai fontos francia városokról makettek készültek, közöttük a cambrairól is. A francia-poros háború során a maketteket elröbölték és Berlinbe vitték a németek. A második világháborúban arra az épületre, melyben a makettek voltak, bomba esett, köztük volt Cambrai makettje is. A cambrai katedrális így csupán egy megmaradt fotóról és a maketről ismerjük.

Túlélése, hogy testből jelbe, jelből meg visszfénybe öltözött, egyre több közvetett tényről függött. A mind törekenyebb támpillérek egyre több levegőt támogattak. Ennek az épületnek a csodálatos konstrukciója által mutatkozott meg végül magának a véletlennek a konstrukciója. Villard katedrális jutott eszembe, amikor nemrég, teljes eltűnése után sajogni kezdett belsőmben édesanyám háza...

Úgy mondták, az a ház porig égett. Együtt égett vele az összes róla készült kép is. Épp csak pár, néhány utólag megvásárolt vagy a szerény leltárból megmaradt tárgy őrzött meg valami keveset nekem a ház levegőjéből. A leírásen kívül semmi nem segített megismerni a házat, azt pedig, hogy valaha találkoztam képet róla, egyáltalán nem remélhettem.

Édesanyám családjától egyetlen fotóm volt: Totka és Julka még kislányként, a két báty felnőtt emberként, nagypapa és nagymama már öregen. Nagymama komoly és szigorú, amilyen mindig is volt, nagypapa jószákos és gyermeges. A képet a gazdasági udvaron készítették az öreg ház oldalában, a házi állatok ólja mellett, ott, ahol a legkedvezőbb napos helyet találták. Mindig megérintett az elrendezett kezek komolysága, az ismétlődő gesztusok, akár a szentképeken. A családtagoknak különböző helyekről kellett jönniük, hisz az egyik fiútestvérnek még a kalapját levenni sem volt érkezése.

Egy napon, nem régen „A szentséges Jézus szeretetének szikrácskái” című öreg könyv került a kezembe édesanyám fejpárnájánál. Csak ebben a könyvben találtam rá az említett fotó testvére. A különbség csupán annyi volt, hogy valaki felkelt, és maga ez a tény felszabadított egy tárgyat. Sőt: egy addig észre sem vett, rejtőzködő alkalmatosságot. Egy széket. Egy népi biedermeier széket.

Elhíhetik nekem, vagy azt is gondolhatják, eltúlzom a dolgot. Az a pillanat, az a felfedezés életem egyik legmegrázóbb élménye. Valami, amiben addig reménykedni sem tudtam, anyaggá vált. Feltámadt valami. Az elveszített idő rácsai felengedtek. Egyetemes megrázkódást éltem át a saját bőrömmön. Elkezdtem utolérni, és részben utol is értem a képet.

Az a szék ott a gazdasági udvaron nagyon sokat mesélt nekem az eltűnt házról. A szerénységéről és a koráról. Mintha megérintettem volna a ház patináját és a lelkét. Szinte már nem is volt rá szükségem.

Ezután, talán egy évvel később, 1986-ban, a tűzoltó egyesület százéves fennállásának alkalmából gyűjteményes kötetet adtak ki Prezidben. Volt ebben egy szecessziós képeslap reprodukciója, melyen rajta volt teljes egészében édesanyám leégett, eltűnt háza. (Neneté és Totáé is éppúgy leégett, később azonban részletekben felújították őket.) Ez az esemény édesanyámnak óriási sokkot okozott, hiszen szülőházáról több mint 40 év óta először látott képet. Én meg úgy éreztem, hogy azután amit a székkal átéltem, már bármi történhet.

Rövid idő múltán a gyűjtők klubjában Prezidben ismét három képeslapot cseréltem. Ezek között volt két panoráma kép, valamint még egy, az a tűzoltóság gyűjteményében is meglévő képeslap. Így lett a ház megfoghatóvá és közelebbé, lehetett volna fotózni és nagyítani. Összeálltak a közvetlen környezet, a

kerítés, a kövezet, a fák apró részletei... És végül e könyvet írván gyakran nézegettem a képet. Zvonko bácsikám is hozott egyet, melyen hasonló házat lehetett látni. Persze ez volt az a ház. Létezett tehát még ez a kép is. Adalék hozzá nagyapám boltjának szinte láthatatlan felirata, valamint a jókora fatörzsek a ház előtt, melyek jelentőségteljesen hevernek ott. És mindenekfelett a hó. Az olvadó hó, amint a nap foltjaival keveredik. A hó, amely földrajz és történelem. A hóban mindig is jól éreztem magam, nekem mindig befedte a házat, pelyheit, csöndjét, a Karácsonyt pedig mindenekfelett szerettem, pocsolyáit mindig megbocsájtottam. Fehér a fehéren, és a kép elárulja, miért.

(Véssey Anna fordítása)

Kovács Lehel: Repce - olaj, vászon

